1.2. ПРАВОВЕ ТА НАУКОВО-ПРИКЛАДНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

СІМ КЛЮЧОВИХ ПОСТАНОВ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІГРАФУ /ДЕТЕКТОРУ БРЕХНІ/[1]

Верховний Суд

Реферат. Добірка постанов Верховного Суду 2018–2019 рр. ілюструє, за оцінкою Центру досліджень судової практики (повідомлення від 05.11.2019), різноспрямовану практику щодо застосування поліграфа («детектора брехні»). Редакція журналу попереджає, що ці рішення мають несистемний характер і передують новій практиці 2020 р. щодо судово-психологічної експертизи із застосуванням поліграфа, яку подано окремою публікацією. Кожне рішення наведено з посиланням на Єдиний державний реєстр судових рішень і ключовими тезами. Касаційний господарський суд (постанова від 04.12.2018, справа № 911/3494/16) визнав, що висновки дослідження з використанням поліграфа не є належним доказом оплати частки в статутному капіталі, бо договір вимагав нотаріально посвідченої заяви продавця, а первинних фінансових документів у справі немає. Касаційний цивільний суд (14.06.2018, № 753/21049/16-ц) зазначив, що ЦПК України в редакції, чинній під час апеляційного розгляду, не передбачав перевірки правдивості показань сторін за допомогою поліграфа. Касаційний кримінальний суд (06.03.2018, № 686/12914/16-к) не вбачив порушення права на захист у відмові призначити комплексну психолого-психофізіологічну експертизу з комп'ютерним поліграфом, про яку клопотала сторона захисту. КЦС ВС (14.03.2019, № 476/638/17) підтвердив, що ухвала про відмову в призначенні експертизи з поліграфом не входить до вичерпного переліку ч. 1 ст. 353 ЦПК України й окремо від рішення не оскаржується. Касаційний адміністративний суд (24.10.2019, № 810/4369/16), застосувавши Інструкцію Міндоходів, затверджену наказом від 02.08.2013 № 329, погодився, що опитування на поліграфі не є обов'язковим при прийнятті на роботу до митного органу, а його мета обмежується отриманням імовірної та орієнтувальної інформації; затягування з призначенням кандидата без документально підтверджених сумнівів у правдивості його відомостей визнано протиправним. Нарешті, КЦС ВС (22.05.2019, № 757/75494/17-ц) вказав, що порушення порядку дослідження з поліграфом під час судової експертизи у кримінальній справі оцінює суд, який цю справу розглядає. Добірка допомагає адвокатам, суддям і судовим експертам прогнозувати, як суди оцінюють допустимість і доказове значення психофізіологічних досліджень.

Ключові слова: поліграф, детектор брехні, Верховний Суд, судова практика, судово-психологічна експертиза, належність доказів, право на захист, оскарження ухвали про відмову в призначенні експертизи, психофізіологічне опитування, прийняття на державну службу.

Seven Key Rulings of the Supreme Court of Ukraine on the Use of the Polygraph (Lie Detector)

Verkhovnyi Sud.

Abstract. This digest brings together rulings of the Supreme Court of Ukraine of 2018 and 2019 that, according to the Centre for Judicial Practice Research (5 November 2019), reflect inconsistent approaches to the polygraph. The editors note that these rulings are unsystematic and precede the 2020 case law on forensic psychological examinations with a polygraph, published separately. Each ruling is

linked to the Unified State Register of Court Decisions and summarised in key holdings. The Commercial Cassation Court (4 December 2018, case No. 911/3494/16) held that polygraph findings cannot prove payment for a company share where the contract required a notarised statement of the seller. The Civil Cassation Court (14 June 2018, No. 753/21049/16-ts) found that the Civil Procedure Code did not provide for testing the truthfulness of parties' statements with a polygraph. The Criminal Cassation Court (6 March 2018, No. 686/12914/16-k) saw no breach of the right to defence in refusing a comprehensive psychological and psychophysiological examination with a computer polygraph. In 2019 the Civil Cassation Court confirmed that a refusal to order such an examination cannot be appealed separately from the judgment (No. 476/638/17). The Administrative Cassation Court (24 October 2019, No. 810/4369/16), applying a 2013 departmental instruction, held that a polygraph interview is not mandatory when hiring customs officers and yields only probable, indicative information. Another civil ruling (No. 757/75494/17-ts) leaves procedural breaches in a polygraph examination to the criminal court. The digest helps lawyers, judges and forensic experts anticipate how courts treat psychophysiological evidence.

Keywords: polygraph, lie detector, Supreme Court of Ukraine, case law, forensic psychological examination, admissibility of evidence, right to defence, appeal against interlocutory ruling, pre-employment screening, psychophysiological interview.

Реферат оприлюднено в журналі 09.02.2020. Відомості про першу публікацію уточнюються редакцією.

References

1. Verkhovnyi Sud. Sim kliuchovykh postanov Verkhovnoho Sudu shchodo zastosuvannia polihrafu [Seven Key Rulings of the Supreme Court of Ukraine on the Use of the Polygraph (Lie Detector)] /detektoru brekhni/ : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2020. Vol. 5, No. 1 (25). URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/1053-sim-klyuchovikh-postanov-verkhovnogo-sudu-shchodo-zastosuvannya-poligrafu-detektoru-brekhni (onovlena versiia vid 20.11.2020). [in Ukrainian].